

יד מעשה עבירה בפועל, בשלמא עשה זכויות אינה נחשבת שתבטל ידה אלא מתקנתו ומכשירתו, אבל ותצטרך לומר שמבטלת מעשה היות כלא הי' הלא לא אתי דיבור ומבטל מעשה:

י דברי הארז"ל דבשעת מעשה ידה הנשמה איננה עם האדם, כי בר מסולקת תיכף משעת ההרהור, כי מה שמענישין על העבירה אף הסתלקות הנשמה ממנו הוא נתון היצה"ר ותוקף עליו בכח ואין לו הנשמה, הרי הוא נחשב כעין אונס. שאין זה נחשב כאונס מפני שהוא יא א"ע להאונס. וכדברי ריב"ש במי שנשבע שלא לשחק בקוביא לו לילך אל המקום שיהי' מוכרח שבוטחו, שהמביא א"ע לידי אונס שב כאונס. וא"כ אם עתה יכול לסלק ההרהור, שמסלק את הנשמה, שזה אותו לידי אונס, שוב על מעשה לבדה אין לדונו כמזיד, שהרי מעשה בלתי מחשבה הקודמת נדונית כאונס, וב דיבור ודיבור הוא שהמחשבה ויודוי פה מוציאים מידי מחשבה או ור העבירה, ושוב על מעשה העבירה אינו נידון אלא כאונס:

אמור מובן הטעם דתשובה מיראה ונות נעשות לו כשגגות, שזה איננו שרה אלא שמוציאה מיד מחשבת, ונשארה כמעשה בלי מחשבה כאונס, כאן אלא שגגה, אבל שיתכפר לגמרי י, דלא אתי דיבור התשובה ומבטל מעשה העבירה:

אמור יש לפרש ענין שבת תשובה. הנה שבת עצמה אמרו דורשי רשימות: וטריקון שבת בו תשוב. ומ"מ כבר שמשונה תשובת שבת מתשובת חול, ת חול היא ע"י התמרמרות הנפש את סגור לבו, ומצטער על העבר, ל שבת אינה כן, שהרי לעונג ניתנה צטער בה, וכמו שהגיד ה"ק אדמו"ר

הרי"ם וצללה"ה מגור דהא דצריך שיהא כאילו כל מלאכתך עשוי, היינו אף בדברי שמים, עכ"ד. ותשובת שבת היא רק להיות מוגבה בדרכי ה', עד שלא יזכור כלל ממצבו, ושוב ע"ז נאמר (שבת י"ב סוע"א) שבת יכולה היא שתרחה, וקו"ח הדברים אם יכולה היא שתרחה על חולי הגוף כשמכבדין אותה מלהצטער בה כפירש"י, קו"ח שיכולה היא שתרחה על הנפש:

והנה ידועין דברי התוס' ב"ק (ל"ב) דלענין חטאת ומלקות חייבת דרחמנא אחשבה להנאה מעשה, והיינו שכתוב ונכרתו הנפשות העושות. וא"כ י"ל דה"ה תשובת שבת דהיינו העונג כנ"ל שהיא הנאה שאין כמוה כאמרם ז"ל (ספר יצירה פ"ב מ"ד) אין בטובה למעלה מעונג, שוב אינה נחשבת תשובה במחשבה ודיבור, דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא תשובה במעשה, וא"כ היא מבטלת גם מעשה העבירה. ומעתה מובן ענין שבת תשובה, שבודאי בעשרת ימי תשובה כל ישראל עושין תשובה מיראה עכ"פ ונקראים ימים הנוראים, אבל אין דיבור התשובה מוציא מידי מעשה העבירה, ע"כ נשארין עכ"פ כשגגות, אבל בשבת שנחשב כמעשה היא מכפרת לגמרי:

ובזה יש לפרש דברי התנחומא (פ' בראשית ס' ג') שעונג שבת מועיל יותר מאלף תעניות, היינו תשובה מיראה, שמאהבה הרי נעשים זכויות, ומוכרחים לומר דמיירי בתעניות שבתשובה מיראה, שאינו עושה אלא כשגגות, ועונג שבת מכפר לגמרי:

שנת תרפ"א

בש"ס ר"ה (י"ז), ב"ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עביד ר"א אומר כובשו שנא' ישוב ירהמנו יכבוש עוונותינו ריב"ח אומר נושא שנא' נושא עון ועובר על פשע. ופירש הר"ח כובש כלומר משקעו כדכתיב יכבוש עוונותינו ותשליך, נושא כלומר נושא העוונות ומכריעין הזכויות שנא' נושא עון, עכ"ל. ולפירוש זה אידי ואידי אכף עוונות קאי, אך רש"י פירש כובש את

כף המאזנים של זכות ומכריעין את העוונות, יכבוש עוונותינו, יכרעו בו, נושא מגביה כף מאזנים של עון, עכ"ל. וא"כ כובש מיירי מכף מאזנים של זכות ונושא מיירי מכף מאזנים של עון, וע"כ פירש הא דיכבוש עוונותינו יכרעו בו:

ונראה דרש"י נד מפירוש הר"ח דשניהם על כף העוונות קאים משום דס"ל דא"כ שניהם דבר אחד אמרו וכוונה אחת להם דעושה את כף העוונות כמאן דליתא, ומאן דס"ל נושא נמי סופו להשלכת מצולות ים קאי מאחר שהזכויות מכריעין. ומ"מ בעניותנו י"ל דנושא איננו עושה אותו כמאן דליתא, אלא אדרבה נושא ומגביהו, כאמרם ז"ל (יומא פ"ו:) תשובה מאהבה ודונוה נעשות לו זכויות, וניתנים על כף הזכויות, וזהו מכריעין את הזכויות, היינו שמעתה כף הזכות מכריעה, ולפי"ז י"ל דלא פליגי אהדי ושניהם אמת, דתחילה כובשו ומשליכו במצולות ים, ואח"כ אחר שנסתלק משא העוונות מעל שכמם, מתעוררים ישראל באהבה. כי כל עוד שהעוונות כמשא כבד יכבדו ממנו, וכאמרם ז"ל (יומא ל"ט) עבירה מטמטמת לבו של אדם, קשה מאד להתעורר כ"כ בתשובה מאהבה, ומ"מ עכ"פ כובשו ומשליכו במצולות ים, ואח"כ כשמתעוררים בתשובה מאהבה מגביהים את העוונות ומוציאין אותם ממצולות ים, ונשאים עד למעלה לעשות מהם זכויות. אך רש"י לא נראה לו לפרש כן מחמת שזה קאי לעתיד, והרי היום לעשותם ולא למחר לעשותם, ולא ס"ל שאז תועיל התשובה מאהבה. והר"ח ס"ל דמועילה מאחר שזה מורה על מהות ישראל, שמה שלא עשו תשובה לא מהם היתה המניעה, אלא מפאת משא העוונות שהכביד אכפו עליהם, ואיגלאי מילתא למפרע שמהות ישראל להיות נקשרים באביהן שבשמים מאהבה, ורב חסד מטה כלפי חסד לחשוב כאילו למפרע עשו תשובה מאהבה: ובעיקר הדבר דרב חסד מטה כלפי חסד, י"ל היות ידוע דמעשה המצוות נברא מלאך קדוש, ולהיפוך ח"ו ממעשה

עבירה מלאך משחית. והנה מהות המלאך כמהות המעשה שמחמתו נברא, אם המעשה נעשה בחיות וחשק נמרץ ובהתלהבות, כמו כן נברא המלאך בחיות ורגש והתלהבות, ולהיפוך הוא להיפוך. בין הנעשה ממעשי המצוות, ובין הנעשה ממעשי העבירות, החיות שלהם תלוי בחיות המעשה של האדם שמחמתם נבראו:

והנה כתיב (דברים כ"ט י"ח) למען ספות הרוה את הצמאה ופירש"י והתרגום שבשביל הזדונות נצטרפו השגגות הראשונות לזדונות ונפרעין ממנו על כולם, אף שתחילה ה' מעביר על השגגות, וידוע שמדת הרחמים מרובה, וא"כ מכל שכן שהמצוות שהאדם עושה באחרונה, בחיות ורגש הנפש והתלהבות, גורמות שגם המצוות שעשה בראשונה בלי חיות ורגש הנפש, יצטרפו לאותן שנעשו בחיות באחרונה ונחשב כאילו כולן נעשו בחיות וכו'. וכן נמי י"ל בעבירות שנעשו תחילה ברגש רע ח"ו, אם אח"כ האדם נותן דעתו להיטיב, אף שעדיין אינו יכול לעשות תשובה שלימה, עד שאפי' לפעמים כח הרע גובר בו, ותוקפו בכח על כרחו שלא בטובתו עד שנכשל ח"ו, מ"מ מאחר שזה איננו בחיות ורגש אלא אוטם הלב ונפשו עליו תאבל, גורם שגם המעשים שבתחילה ניטל מהם כח החיות והרגש, והכל הולך אחר החיתום:

ומעתה יש לפרש הא דאמר כובש, היינו שהקב"ה ברב חסדו צופה ומביט שלב ישראל בעצם טוב, ורק העוונות גורמים שהעבירות יהיו בחיות ורגש, וכאשר יסתלקו מהם העוונות לדחותם למצולות ים יהיו נחשבים המעשים המוקדמים לפגרים מתים בלתי חיות, שהרי תהי' ניטלת החיות מהעבירות למפרע, ונשארו מלאכי המשחית בלי חיות, ושוב הם ראויים למצולות ים. וזהו לפירוש הר"ח שכובש קאי על כף העוונות: ולרש"י דעל כף הזכיות קאי נמי יש לומר עפ"י דברי הרמב"ם (פ"ג מה' תשובה הל"ב) ושיקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעוונות אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עוונות וכו' ויש עון שהוא כנגד

כמה זכיות וכו' ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העוונות, עכ"ל. ונראה הכוונה ששיקול העוונות והזכיות הוא כמסת חיות ורגש הנפש שבהם, שתלוי בתעלומות הלב, וידוע שרק הקב"ה לבדו הוא היודע תעלומות, וע"כ א"א לשקול שיקול זה אלא הקב"ה בעצמו. וע"כ רב חסד היודע את לב בני ותאזתן שהיא לאביהן שבשמים, ורק הכחות הרעים מאפילים ומחשיכין את העינים מראות ואוטמים את הלבבות, ואם יסתלקו מהם כחות הרעים אלו שוב יהיה לב ישראל בוער כלפיד אש שלהבתי, ע"כ מטה כלפי חסד, והעתיד גורם שיצטרפו גם אותם המעש"ט שהיו בלי חיות לאותם שהם בחיות באחרונה, ונחשב שכולם נעשו בחיות וחשק נמרץ, ע"כ מכריעין הזכיות:

והנה מ"ד נושא שעל הכף של עוונות קאי, שפירשנו לפירוש הר"ח לעשותן זכיות, ורש"י לא פירש כן משום דאלעתינן קאי, וס"ל דאז לא תועיל התשובה מאהבה, כי היום לעשותם ולא למחר לעשותם. מ"מ י"ל דכל זה הוא בדין העתיד, אבל בזמנ"ז מודה להר"ח, וא"כ שוב שניהם מודים דתרוייהו איתנייהו, תחילה כובשין העוונות ומשליכין למצולות ים, ואח"כ בכח ישראל לעשות תשובה מאהבה, וחורין ומוציאין את אותם העוונות ממצולות ים, ונושאין אותם לעשותם זכיות:

ולפי האמור יש לפרש ענין שבת טובה. דהנה שבת היא אהבה ורצון, מתנה מן השמים אפי' לבלתי ראויים ומתוקנים לו, וע"כ אפי' ע"ה אימת שבת עליו, ובוזה יש לפרש מושבות דכתב רחמנא בשבת שבת היא לכם בכל מושבותיכם, היינו בכל ענין שיהי' מושב ישראל אפי' ח"ו במצב מורד מאד מ"מ מאירה מדת שבת לישראל בצד מה עכ"פ, וכמים פנים אל פנים אי אפשר שלא יהי' קול דודי דופק על מיתרי לב ישראל באהבה, וא"כ התשובה שבשבת זו בהכרח שהיא תשובה שלימה מאהבה, ואפי' מי שהכבישה של עוונות יצדיק לא גרמה לו

תשובה מאהבה, זוכה בי מאהבה והעוונות נה ויש לומר עוד עפ"י דברי תצא) בטעם מלקות דכו

ואין מלקין אלא ל"ט כי ארבעים יום של יצירת הו הארבעים שמקבל הולד שהנשמה אינה חוטאת, מ" לגוף שנעשה טמא הרי הו הוא מחויב ארבעים מלקו ל"ט מלקיות ושוב יצירת ממילא הנשמה שבה להיו ולפי האמור י"ל דאף היתה צריכה להיות

מאהבה, כי אהבה שכיח והנשמה שהיא מהעליונים באהבה, מ"מ מחמת שהי כל המחובר לו הרי היא שכל ישראל זוכין לנשמה י מחוברת להגוף, שהרי באה בלי הרגש הגוף, א"כ הו להיות קשורה באהבה, ובא בתשובה גורמת לגוף תו בלתי כיבוש עוונות שמקו רבותא דשבת תשובה מכ

ענין שבת תשובה. נראה י יוהכ"פ היא כעין שאנ

פ' כ"ז) במילה בשמיני מטרונה תחילה, והענין י"ל בשבעה ימים, ומילה שהי שזוכין בה להיות כל אינו מעוה"ז עולם הטבע, ו הראשונים רמו בפסוק מי י ר"ת מילה וס"ת הוי', היינו נעשה האדם עם שם הוי' שנאמר לאברהם במצות מ התהלך לפני והי' תמים. אן צדיק תמים, שהרי אפי' נח אאע"ה כבמדרש מ"מ כתיב ומכ"ש אברהם, אבל הפירו י"ח י"ג) תמים תהי' עם ה'

וכו' ואין שוקלין אלא בדעתו
נות והוא היודע היאך עורכין
העוונות, עכ"ל. ונראה הכוונה
זוונות והזכיות הוא כמסת חיות
שבהם, שתלוי בתעלומות הלב,
הקב"ה לבדו הוא היודע תעלומות,
לשקול שיקול זה אלא הקב"ה
כ רב חסד היודע את לב בני
וא לאביהן שבשמים, ורק הכחות
ילים ומחשיכין את העינים מראות
ת הלבבות, ואם יסתלקו מהם
אלו שוב יהיה לב ישראל בוער
שלהבתו, ע"כ מטה כלפי חסד,
שיצטרפו גם אותם המעש"ט
יות לאותם שהם בחיות באחרונה,
ולם נעשו בחיות וחשק נמרץ,
ע"כ מכריעין הזכיות:

נושא שעל הכף של עוונות קאי,
רשנו לפירוש הר"ח לעשותן
"י לא פירש כן משום דאלעתינן
דאו לא תועיל התשובה מאהבה,
עשותם ולא למחר לעשותם. מ"מ
ה הוא בדין העתיד, אבל בזמננו
"ח. וא"כ שוב שניהם מודים
זיתניהו, תחילה כובשין העוונות
למצולות ים, ואח"כ בכח ישראל
זבה מאהבה, וחוזרין ומוציאין את
נות ממצולות ים, ונושאין אותם
לעשותם זכיות:

ור יש לפרש ענין שבת שובה.
: שבת היא אהבה ורצון, מתנה
אפי' לבלתי ראויים ומתוקנים
אפי' ע"ה אימת שבת עליו, ובוה
מושבות דכתב רחמנא בשבת שבת
בכל מושבותיכם, היינו בכל ענין
זב ישראל אפי' ח"ו במצב מזור
מאירה מדת שבת לישראל בצד
וכמים פנים אל פנים אי אפשר
קול דודי דופק על מיתרי לב
אהבה. וא"כ התשובה שבשבת זו
זיא תשובה שלימה מאהבה, ואפי'
שה של עוונות עדיין לא גכמה לו

תשובה מאהבה, זוכה בשבת זו לתשובה
מאהבה והעוונות נהפכו לזכיות:
ויש לומר עוד עפ"י דברי גור ארי' (פרשת
תצא) בטעם מלקות דכתיב ארבעים יכנו
ואין מלקין אלא ל"ט כי ארבעים הם כנגד
ארבעים יום של יצירת הולד, והיצירה ביום
הארבעים שמקבל הולד כח הנשמה, ואף
שהנשמה אינה חוטאת, מ"מ בעודה מחוברת
לגוף שנעשה טמא הרי היא כמוהו, א"כ הרי
הוא מחויב ארבעים מלקות, אבל כשנלקה
ל"ט מלקיות ושבה יצירת הגוף נקי', נמצא
ממילא הנשמה שבה להיות טהורה. עכ"ד:
ולפי האמור י"ל דאף שהנשמה בטבעה
היתה צריכה להיות תמיד בתשובה
מאהבה, כי אהבה שכחה בדומים זל"ז,
והנשמה שהיא מהעליונים מטבעה להשתוקק
באהבה, מ"מ מחמת שהיא מחוברת לגוף
כל המחובר לו הרי היא כמוהו. אף בשבת
שכל ישראל זוכין לנשמה יתירה, שהיא אינה
מחוברת להגוף, שהרי באה ומסתלקת מעצמה
בלי הרגש הגוף, א"כ היא עומדת בטבעה
להיות קשורה באהבה, ובאשר הגוף או עוסק
בתשובה גורמת לגוף תשובה מאהבה אף
בלתי כיבוש עוונות שמקודם. ומעתה מובן
רבותא דשבת תשובה מכל ימי התשובה:

ענין שבת תשובה. נראה לומר דשבת קודם
יוהכ"פ היא כעין שאמרו במדרש (ויק"ר
פ' כ"ז) במילה בשמיני כדי שיראה פני
מטרונה תחילה. והענין י"ל דהנה עוה"ז נברא
בשבעה ימים, ומילה שהיא בשמיני מורה
שזוכין בה להיות כל איש הנימול למעלה
מעוה"ז עולם הטבע. והו שאמרו כת
הראשונים רמו בפסוק מי יעלה לנו השמימה
ר"ת מילה וס"ת הוי', היינו שע"י מצוות מילה
נעשה האדם עם שם הוי' ב"ה וב"ש. וזה
שנאמר לאברהם במצות מילה (בראשית י"ז)
התהלך לפני והי' תמים. אף שגם מקודם הי'
צדיק תמים, שהרי אפי' נח שלא הגיע למעלת
אאע"ה כבמדרש מ"מ כתיב בי' צדיק תמים
ומכ"ש אברהם, אבל הפירוש כמ"ש (דברים
י"ח י"ג) תמים תהי' עם ה"א ופירש"י שתהי'

עמו ולחלקו. וכבר פירשנו דלא כתיב את
ה"א אלא עם ה"א, ולשון עם משמע בשוה
לו כאמרם ז"ל (קידושין כ'). עמך במאכל
ועמך במשתה, אבל את משמע טפל אליו
כאמרם ז"ל (פסחים כ"ב): את בשרו את
הטפל לבשרו. וזו מדרגה גבוהה מאד, יותר
מצדיק תמים דמשמע תמים בצדקות, אבל
תמים לבד משמע שהוא עם ה' ממש. וזה
הורי"ש אאע"ה לבניו אחריו שע"י מצות מילה
יהיו עם ה' ולחלקו [וכן אשה דכמאן דמהילא
דמיא (כבע"ז כ"ו). ובטעמו של דבר י"ל
כמ"ש הרמ"ז (מקדש מלך ח"ג מ"ד). כי הזכר
והנקבה הם מפרצוף אחד או חו"ג דועיר או
דנוקבא ולפי זה אפשר שזכות הזכר יועיל
לזוגתו, עכ"ל]:

אך לזכות לזה אף בעוה"ז בגוף העוסק
בצרכים הגשמיים לחרוש ולזרוע ולקצור
או לעשות מסחר וקנין, ומ"מ להחשב עם ה'
ולחלקו, אי אפשר בלתי ממוצע כמשפט שני
ענינים רחוקים שבלתי אפשר להם להתאחד
אלא ע"י ממוצע, שיהי' בו מעט מזה ומעט
מזה, וע"כ הוא מחברם. ויש לומר שממוצע
זה הוא שבת שהיא מעין עוה"ב ומ"מ היא
בעוה"ז תלוי' בהילוך השמש. והיינו דהנה
שבעה ימי בראשית הם, וכל מלאכה שהוצרך
לעשותם ביום השביעי הקדים ועשאה בששי.

א"כ יום השבת הרי הוא נהשב כאילו הוא
אחד מהימים שנברא בו העולם, ומ"מ לא
נברא בו שום דבר אלא מנוחה ושאנן. א"כ
במה שנחשב אחד הימים מימי היצירה, הרי
יש לו מעט מגשמיות עוה"ז, ובמה שלא
נברא בו דבר אלא מנוחה והשקט, הרי יש
לו מעט מרוחניות עוה"ב, והו יומא דנשמתא,
ע"כ הוא ממוצע בין עוה"ז לבין עוה"ב,
ובאמצעות השבת זוכה אדם הנימול להיות
כנ"ל עם ה' ולחלקו. ולפי הדברים האלה יובן
טעם דמילה דוחה שבת, יען שבת היא רק
אמצעי למילה, ומעתה יובנו דבריהם ז"ל עד
שיראו פני מטרונה תחילה, כי זה השער
לעלות בו למילה:

ויש לומר דכענין זה היא שבת קודם יוהכ"פ
דביוהכ"פ נעשו ישראל כמלאכים, ואף